

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Så tændte vi 4. maj-lysene i vinduerne.

NYDALON $\frac{A}{S}$
KØBMAGERGADE 22
KØBENHAVN K.

BAGERNES FAGFORENING

ABOULEVARD 30 - KBH. N.

KRISTIAN STÆRK $\frac{A}{S}$
NØRREVOLD 48 - KBH. K.

PIRELLI

NORDISK PIRELLI
AKTIESELSKAB

VODROFFSLUND 7 - KBH. V.

DAMECA

SKALBAKKEN 8 B
KØBENHAVN - VANLØSE
TELF. 74 10 80

A. P. HJORTSØ

GOTHERSGADE 158
KØBENHAVN K.
* CE. 11392

E. HIRSCHSPRUNGS EFTF.
INGENIØRFIRMA
BADSTUESTRÆDE 17

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K.
(kontortid: 10—15, undtagen lørdag).

Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bopliedende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: General Fl. B. Larsen, Rensborg.
Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.
Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København NV. TÅga 328.

Den øvrige bestyrelse:

Pastor Aage E. Damtoft, Vesterbro 76, Aalborg.

Bankfuldmægtig Olav Holst, Bengtassevej 6, Hellerup.

Seminarierektor, cand. mag. Paul Holt, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen, Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorffs-lunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa, Banegårdspladsen, Århus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupvej 8, Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft, de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby, Fyn.

Dr. Børge Næsted, Store Torv 16-18, Aarhus C.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 20, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch, Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Sideallé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M.F., Herning.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10-15).
Minerva 1336.

Kontoret har lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl. af Dansk Fagpresseforening), Frederiksborgvej 109, København NV. Taga 328. (træffes bedst 17,30-18,30).

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

Folketidendes Bogtrykkeri,
Ringsted.

INDHOLD

	Side
Befrielsesfester mange steder i landet	79
Martyrerne fra Bullenhuserdamm ..	85
Indbydelse til Esbjerg	87
Professor Seip død	89
En barsk historie om to skolevenner	89
Tyskerne kan ikke gøre for deres mentalitet	89
Unge danske i Berlin	91
Landsstævne i Aarhus	95
Kunstværk fra Neungamme eftersøges	96

20 sider

Befrielsesfester mange steder over hele landet

Stor tilslutning og såvel varierede som stilfulde aftenprogrammer

4. maj-dagen blev en skøn oplevelse, og skulle nogen fristes til at mene eller tro, at dagen er gået i glemmebogen, blev dagen en oplevelse, der tydeligt viser, at dagen huskes som vort lands største oplevelse gennem de sidste generationer.

Ved Helligåndskirken samledes Gestapofangerne. Faklen i offer-skålen blafrede. Pastor Kai Lænkholm talte. Henry Skjær sang, og et orkester medvirkede.

I Mindelunden samlede Kammeraternes Hjælpefond aftenen igennem over 10.000 mennesker, der lyttede til den dæmpede musik, der lød aftenen igennem. Små piger og drenge smykkede gravene med blomster, og der kom blomster på hver enkelt mindesten, så ikke een blev glemt. På gravene og i gangene lyste de mange små fakler op, og ved monumentet stod der fanevagt hele aftenen.

I løbet af 4. og 5. maj holdtes der ud over landet et meget stort antal stævner, gudstjenester, fester, parader o.l., men i stedet for at påbegynde en opremsning af de mange højtideligheder vil vi omtale en del af dem, der fandt sted på et begrænset område, nemlig på Vejle-egnen. Vi håber, at det vil give ligesom et nærbillede af, hvordan Danmark fejrede befrielsen år 1963.

Siden 1946 har man i Gadbjerg fejret befrielsen med en 4. maj-fest. Også i år opretholdt man den smukke tradition. Gadbjerg forsamlingshus var fyldt lørdag aften, og „Gadbjerg Samvirke“ med formanden, sognepræst O. Juul Nyholm i spidsen havde sammensat et lodigt program.

Man sang Mads Niensens „En lærke letted“, hvorpå pastor Nyholm bød velkommen. Derpå sang dyrlæge L. B. Blom og frue, Gadbjerg, meget smukt tre duetter: „Modersmålet“, „Nu vil vi danse“ og „I skovens dybe, stille ro“. Efter fællessangen „Fædreland“ talte den 75-årige fhv. biskop Hans Øllgaard, Odense, der som bekendt selv i sin tid var medlem af Danmarks Frihedsråd, om sine oplevelser og minder fra krigens tid.

Ti millioner dræbte russere og franskmænd.

Biskop Øllgaard understregede til indledning, at målt med den store verdens alen er Danmark et lidet land, knapt synligt på globussen, højst da Jylland, som jo også er hovedlandet. Store dele af verden var engageret i 2. verdenskrig, således næsten hele Europa, og af de lande, som følte krigen på deres krop, slap vel ingen så billigt som Danmark.

Man har opgjort, at krigen kostede russerne seks millioner og franskmændene fire millioner menneskeliv. Hertil kommer så f. eks. de store britiske og amerikanske tab. Vi må en aften som denne aldrig glemme, at havde disse lande ikke kæmpet, havde vi aldrig fået vor frihed igen. Vi bør huske på Churchill og Roosevelt, ja, selv Stalin og den gamle russiske biskop Alexis. Alle var de med i kampen mod nazismen.

Derfra glider tankerne naturligt tilbage til vort eget land. Vi glemmer hurtigt. Og de unge har jo aldrig personligt kendt til de fem besættelsesår. Jeg sad nylig og bladede i min dagbog, lod øjnene glide hen-

Rundt omkring i de tusinder af små huse og hjem tændtes lysene i taknemlig erindring om Danmarks store dag.

over f. eks. bare februar måned 1945, læste om de store trafik-indskrænkninger, således kun een færge om dagen over Storebælt og strømmen af tyske flygtninge, der fra 30.000 i februar i marts—april nåede op på 400.000.

Barnet i vuggen frelste lægens liv.

Biskop Øllgaard mindedes, hvordan to stikkere dræbtes på gaden i Odense den 18. februar 1945, og under kampen såredes to danske frihedskæmpere, der dog blev befriet fra sygehuset to dage efter.

Allerede samme aften tog tyskerne i deres desperation en frygtelig hævn. Man sprængte sygehuset i Odense i luften — og dræbte fire unge læger. En femte, som boede længere oppe i samme tjenestebolig, gik fri, skønt det ikke havde været hensigten. Tyske soldater var trængt ind i hans soveværelse, og maskinpistolerne var rettet mod familien, men selv disse forhædede gangstere veg tilbage, da lægens 1-årige datter fra sin vugge smilende kikkede op på de indtrængende.

Underligt væves livets spil. Den unge læge, som slap med skrækken, var virkelig med i frihedsbevægelsen, mens de fire andre læger, som myrdedes, aldrig havde løftet fingeren mod besættelsesmagten.

Man fik mange andre træk fra biskop Øllgaards dagbøger og fra hans erindring om disse bevægede år — fra den nogenlunde fredelige 9. april 1940, hvor der kun kæmpedes enkelte steder i landet, bl. a. ved grænsen og Amalienborg. 28. august 1943 fik man den første officielle dødsdom ved standret, og i de dage

ulmede det med sabotage, folkestrejker og oprør i mange danske byer. Vort sørgelige renommé i den frie verden blev stærkt forbedret i den kommende tid, takket være modstanden, som nu viste sig på alle fronter. Den illegale presse voksede, vi fik flere våben hjem fra luften og over Øresund. 2. oktober 1943 rettedes tyskernes blik mod de danske jøder, men takket være den tyske marineofficer von Duckwitz's underhåndsvarsel til danske politikere flere dage før, lykkedes det at advare og redde 90 pct. af Danmarks jøder til Sverige.

Og Øllgaard fik fortalt om Burmeister & Wain-arbejdernes enestående drilske og frække brev til dr. Werner Best, at de slet ikke strejkede, men af og til tog en dag fri til kolonihavearbejdet derhjemme. Biskoppen mindedes også enkelte skikkelser og grupper fra disse sidste år af besættelsen.

Således den unge pastor Tage Severinsen, Dollerup-Finderup-Ravnstrup ved Viborg. Som ung var han afgjort pacifist og militærnægter, men da man under krigen ønskede, han skulle skjule sprængstoffer, sagde han straks ja. Han blev afsløret, dødsdømt og benådet, men tilbragte resten af krigen i tysk tugthus. I 1951 døde han — i en alt for ung alder —, som følge af nedbrudt helbred efter tugthus-årene. Han var, tror jeg godt man kan sige, typisk for de tider. En ung idealist, som aldrig havde troet, han skulle med i den slags, men som kendte sin plads, da der blev kaldt.

Og man hørte om Hvidsten-Spenstrup-gruppen, af hvilke otte henrettedes den 29. juni 1944. Få dage før

havde mange af Aars-gruppens medlemmer måttet ud til den samme tyske henrettelsesplads i Ryvangen. Af disse mindes man f. eks. den begavede unge stud. theol. Chr. Ulrik Hansen. Og vi kan tænke på Kaj Munks skæbne, for nu stadig at holde os til Jylland.

Men jo vildere og mere hensynsløse tyskerne og deres håndlangere teede sig, jo mere voksede den danske modstand. Hen på krigen tog det, takket være en effektiv jernbanesabotage, tit tyske troppe-transportog ti dage om strækningen Frederikshavn—Flensborg. Øllgaard afrundede sin skildring med at understrege, at vi slap billigere fra krigen, end man havde kunnet vente og håbe. Freden kom, da det hele skulle have fortsat på dansk jord. Han sluttede med at læse et smukt Paul la Cour-digt fra maj 1945.

Smuk underholdning.

Efter kaffebordet underholdt dyrlægeparret Blom, akkompagneret af seminarielektor Sindberg, Jelling, og fuldmægtig Per Knudsen, Give, og under medvirken af et børnekor, med forskellige smukke ting af den poesi, som voksede frem under og lige efter besættelsen.

Blom læste Munks „Syng om freden“, Halfdan Rasmussens „Længsel“ og Poul Sørensens „Danmark“, og man fik sunget bl. a. Munks „Den blå anemone“. Fru Blom gav solo meget smukt „Våren er kommet“ og „Kløverengen“.

Pastor O. Juul Nyholm sluttede aftenen.

Johs. Rasmussen.

En hyldest til hjælpsomhed, sammenhold og forståelse.

Begivenhederne i de fem onde år blev nærværende for de mange, der deltog i 4.- og 5. maj-møderne i Gl. Sole, Kragelund og Assendrup. Der var alle steder skabt en smuk ramme om møderne, hvor der blev talt og sunget.

5. maj-mødet i Assendrup forsamlingshus i aften havde oberst Ishøy, Haderslev, som taler. Med udgangspunkt i en modstandsmands beretning om en sabotageaktion holdt han en manende tale og understregede betydningen af at kalde til 4.- og 5. maj-møder, for at de unge, som ikke selv oplevede krigsårene, kan få indtryk af, hvad der skete.

Obersten mindedes 9. april, som han oplevede på Fredericia kaserne. Mens 7—800 soldater så til i kasernegården, blev Dannebrog strøget og kasernen overgivet til tyskerne.

I krigsårene mistede mange danske livet, modstandsfolk, søfolk, soldater eller mennesker, som tilfældigt blev ofre. Der skete dog også noget godt i disse år, sagde taleren. Aldrig har sammenholdet, hjælpsomheden og forståelsen mennesker imellem været større.

Mange var imod modstandskampen, men takket være den blev Danmark regnet for allieret. Den blev indledt af folk, som ikke ville være det, der skete den 9. april, bekendt.

Der må kæmpes for friheden.

— I dag står vi i den situation, at vi skal tage stilling til, om demokratiet og det land, vi tilhører, skal bestå. Friheden er ikke noget, man får, men noget, man skal kæmpe for. Vi kan ikke nøjes med protester. Jeg ville ønske, vi kunne nøjes med at sige: Vi vil aftruste. Men det er ikke nok, for over for os står den russiske

nation, hvis ledere ikke har opgivet tanken om kommunistisk verdensherredømme. Med sig har de det kommunistiske Kina og satellit-staterne i Østeuropa. Derfor er et dansk forsvar en nødvendighed.

Ved mødet 4. maj, arrangeret af KFUM og K. i Kragelund, holdt Erik Høegh, Vejle, ligeledes et manende foredrag om besættelsesårene og betydningen af at bevare friheden. Korning strengekor var med til at give aftenen dens særegne stemning.

I Gl. Sole talte pastor Buhl-Nielsen, Hedensted, og frk. Johanne Jacobsen, Kjellerup, sang meget smukt solo. Også dette møde havde samlet mange.

Besættelsen oplevet på Færøerne.

Pastor Buhl Nielsen fremdrog minder fra besættelsesårene. Han huskede, hvordan han som præst på Fær-

4. maj-kollegiet på Frederiksberg. Her ses den berømte veteran Harold Russel, der som mariner mistede begge hænder i krigen, men vandt et verdensnavn, da han spillede sin egen rolle i filmen „De bedste år“. Her underholdes han af en af veteranernes attacherede, miss. Anne Perkins.

FANEINDVIELSE I AARHUS DEN 4. MAJ

Ved monumentet foran 4. Maj Kollegiet i Aarhus havde Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen etableret fakkell- og fanevagt til minde om de faldne kammerater. Forud for æresvagten havde foreningen ved en enkel højtidelighed på Vestre Kirkegård indviet sin nye fane. Billedet viser det øjeblik, da formanden for foreningens Jyllandsafdeling, Oluf Rikhof, slår det første søm i fanen, der holdes af Alfred Berthelsen, Aarhus.

ørerne den 9. april havde set de tyske skibe stå havnen ind og mærkede en fornemmelse af tomhed, og han sluttede sin tale med at skildre 5. maj-dagen 1945, hvor det var, som om Danmark fik livet tilbage.

Mindegudstjeneste for befrielsen i Brande.

På befrielsesaftenen blev der holdt mindegudstjeneste i Brande kirke. Der var meget stor tilslutning, og det blev en smuk højtidelstund, sådan som man år efter år kan opleve den i den gamle sognekirke.

Man indledte med salmen „Den signede dag“.

Pastor E. Rasmussen talte ud fra ordene i Johannes-evangeliet, kapitel 10: „Jeg er den gode hyrde“. Præsten mindede om, at der var gået 18 år, siden vi oplevede den store aften, og spørgsmålet er nu, hvordan vi har vogtet den gave, befrielsen var. Nu

kan vi igen frit tænke, tale og tro. Vi, der er gamle nok, oplevede den tid, da denne frihed ikke var os beskåret. Derfor skønner vi forhåbentlig så meget mere på den nu. Pastor Rasmussen advarede imod, at man lod sig lokke ved store løfter. Hvis man inden for et folkestyre stemmer på et parti, så er folkestyret ikke nogen gave, for så prøver man at få den størst mulige gevinst uden nogen form for risiko.

Kirkens drengekor sang Mads Nielsens „En lærke letted“ og et ensemble af blokfløjter spillede „Mordersmålet“ og „Dejlig er jorden“.

Mindegudstjenesten sluttede med, at man sang „Altid frejdig“.

Mens gudstjenesten stod på, var mørket faldet over byen, og rundt om tændtes 4. maj lysene, der var med til at kaste en festlig glans over aftenen. Som sædvanlig havde nogle af forretningsfolkene pyntet vinduerne med frihedsbevægelsens farver.

Engelsk flag ophængt i kirken i Skarrild.

Den årlige kransenedlægning den 4. maj ved mindesmærket på Skarrild kirkegård over de syv allierede flyvere fik i år en særlig højtidelig karakter, idet kirken fik skænket et engelsk flag. De syv flyvere omkom, da deres Lancaster-bombefly den 27. august 1944 styrtede ned ved Sdr. Green ved Clasonsborg, og de fandt alle deres sidste hvilested på Skarrild kirkegård. I Skarrild kirke blev for nogle år siden ophængt en fane fra Canadian Royal Air Force til minde om de dræbte flyvere.

Fyldt kirke i Vejle.

Sct. Johannes kirken i Vejle var fyldt, da kirkens tidligere sognepræst, pastor Haldor Hald, lørdag aften stod på prædikestolen i anledning af kirkens befrielses-gudstjeneste.

Pastor Hald, tidligere Neuengamme, understregede da også i sin prædiken, at taknemlighed er noget værdifuldt, hvorfor det er mærkeligt at se, hvorledes lysenes antal i vinduerne 4. majs aften bliver færre i tal, og de mørke pletter bliver flere og flere.

— Men det, Gud venter af os, er en tak, og et utaknemligt folk er et dårligt folk, ligesom et utaknemligt menneske er et dårligt menneske. Nu ved jeg så godt, at taknemlighed kan bo i menneskers hjerte uden sådan at give sig voldsom udtryk. Og dog vil jeg sige, at den taknemlighed, der finder udtryk, er med til at sprede lys om sig og gøre det festligere for os. Derfor skal vi netop ikke foragte taksigelse, den skaber glæde, og der er så forbiuret lidt glæde blandt mennesker i vore dage, fordi vi har glemt at være taknemlige.

Gud venter imidlertid en tak fra os. Men jeg ved så godt, at der, hvor mennesker lider under sygdom, sorg og fattigdom, der kan det være svært at se dette med gaverne og takken. Og så spørger man sig selv: Hvorfor skal det netop gå mig sådan? Ja, men dertil er at sige, at vi har lov at komme til Gud under alle forhold. Vi har lov at komme som dem, der er glade, og som dem, der trænger til at græde vor fortvivlelse ud.

UDEN FRIHED — ET AMPUTERET MENNESKELIV

De unge og ældre fulgtes ad til befrielsesfest.

Randbøl kirke kunne knapt rumme alle, som ønskede at overvære den gudstjeneste, der lørdag aften indledte Luftmeldeeskadrille Vandels befrielsesfest. Gudstjenesten blev en smuk og enkel højtidelighed, præget af den ny sognepræst, pastor Borups klare fremstilling af forholdene op til den 4. maj 1945.

Pastor Borups prædiken gjorde indtryk på den store forsamling, som bl. a. talte samtlige elever fra Vandel Ungdomsskole.

Præsten indledte med at sige, at vi i Danmark havde så uendelig lidt at rose os af. — Historikerne har påvist, at det var nogle få mænds værk, der bar frugten den 4. maj. Folket var ikke så enigt, som vi gerne ville give det udseende af. Lunkenhed og vandelmod herskede, indtil man så, hvor det bar hen.

Men mindst af alt skal vi da også samles i en kirke for at rose os, og hvad skulle vi komme her efter, hvis ikke det er for at søge sandheden, fortsatte pastor Borup. Til syvende og sidst er det dog sådan, at vi den 4. maj samles i en stor, ærlig og ægte følelse af taknemmelighed. Og vi har ingen bimotiver for at være her.

Grænser for egen lykke.

— Mennesket kan leve uden frihed, sagde pastor Borup videre. Vi kan blot tænke på, hvad der sker bag jerntæppet og i Sydafrika. Men et liv uden frihed er kun et halvt, amputeret menneskeliv, og vi takker for, at undertrykkelse og tyranni i sig bærer kimen til egen undergang.

Fra skaberens hånd er vi alle udgået som ligestillede, og derfor er friheden et krav — ikke bare store og varme følelser eller harme, når vi hører om folk, som lider uret. Frihed er ikke tøjlesløs — den har skarpe grænser. De, som ofrede deres liv i modstandskampen, måtte sætte snævre grænser for egen lykke for at frelse os, så vi kunne leve i frihed.

Men sluttede pastor Borup, hvorfor blev de første glædesuger blandet med bitre følelser? Glemte man, at friheden også var andet end armbind og hædersbevisninger?

Æresvagt ved flyvergraven.

Efter højtideligheden i kirken opstillede Luftmeldeeskadrille Vandel æresvagt ved monumentet for en kz-fange og faldne engelske flyvere. Der nedlagdes krans og blomster af eskadrillechef i luftmeldtjenesten, statsskovrider Halskov Hansen, proprietær P. Berg, Aldebertsminde, fra De samvirkende Soldaterforeninger, Vejle, og glarmester Axel Bruun, Vejle, fra Forsvarsbrødrene.

På Vandel Ungdomsskole samledes 200 deltagere til aftenfesten, som indledtes af kompagnichef, fru Gudrun Rasmussen, Kolding. Hun fortalte om sine og sin mands oplevelser under Finlands frihedskrig. Fru Rasmussen deltog i krigen som lotte og hendes mand som dansk frivillig.

FRIHEDEN SKAL TILEGNES

Frihedsgudstjenesten i Mølholm kirke.

Toldforvalter H. Bågå, Vejle, talte ved mindegudstjenesten i Mølholm kirke i anledning af befrielsen 4. maj og sagde bl. a.:

— Var det, der skete 9. april 1940, ikke en knusende dom over vort folk, der indtil da havde tænkt, at bare vi holdt os neutrale, bare vi ikke tog stilling, bare vi haltede til begge sider, eftersom det nu passede bedst, så ville uvejret, der trak op over Europa, ikke ramme os. Vi ville ikke beskæftige os med at tyde tidens tegn eller forstå den tid, vi levede i. Vi troede, at friheden for vort vedkommende var en selvfølge, og forstod slet ikke, at friheden nu engang er at vælge, at træffe en afgørelse, at tage stilling, at handle og ikke være sløv som dyr. Den, der forholder sig neutral til djævelen og alt hans væsen, kapitulerer intetanende over for det onde. Følgerne af vor blåøjede neutralisme og af vor und-

4. maj-højtideligheden i Aarhus sluttede med, at Gestapofangerne, Landsforingen KZ-fanger fra Neuengamme og Erhvervshæmmede fra Frihedskampen lagde krans på kirkegården og ved monumentet ved 4. Maj Kollegiet, hvor Frihedsfonden tidligere på dagen havde lagt krans.

**REPRODUKTIONS-
ANSTALTEN
NOVA**

TROMMESALEN
VESTERPORT
V.

**BOLIGHUSET
AULIN**

FREDERIKSBORGGADE 34 - 36

F. M. FÄLLING

BOGTRYKKERI
TOMSGAARDSVEJ 28-30
KØBENUHAVN NV.

fh. John Forbæchs Eftf. ^{A/S}

Islands Plads
KØBENHAVN K.

**MØBELTRANSPORT
DANMARK A/S**

RÅDHUSPLADSEN 16 - V.

BRØNDSHOLM A/S
VESTERGADE 2
KØBENHAVN K.

POUL CLAUSEN
ARKITEKT M.A.A.
ROSENVÆNGETS SIDEALLE 3
KØBENHAVN Ø

HANS JØRGENSEN'S
BOGTRYKKERI
BRAGESGADE 10

VIGGO THORBEK ^{A/S}

PRAGS BOULEVARD 55
KØBENHAVN S.
ASTA 1600

ved **B. Mørch**
VESTERBROGADE 65 - KØBENHAVN V.
Værktøjsmaskiner

^{A/S} CROWN GUMMED PAPER

FLINTHOLM ALLE 20-26 - KBHVN. F.

^{A/S} L. NIELSENS

MEKANISK STENHUGGERI
ALDERSOGADE - KBH. Ø.
TLF. 29 10 06

SKANDINAVISK KONTROL ^{A/S}

A. L. DREWSSENSVEJ 2 - KØBENHAVN

MADSEN & OLSEN

HEIMDALSGADE 25 - 27
KØBENHAVN N.

HAVNEARBEJDERNES FÆLLESFORBUND

KORSGADE 49
KØBENHAVN

E. OLESEN & SØNNER

ARN. NIELSENS BOULEVARD 66 - HVIDOVRE

MOSES METZ & CO.
PEDER SKRAMSGADE 17
KØBENHAVN K.

ladelse af at vælge, ramte os på den måde, at vi mistede friheden.

Toldforvalter Bågø kom derefter ind på den hjælpsomhed, det sammenhold, den modstand, som omsider groede frem i folket.

— Livet fik en helt ny værdi ved at blive sat ind i en kamp på liv og død. Værdierne skiftede fortegn. Friheden trådte frem for os i helt nyt lys, og vi forstod, at frihed kun findes ved at vælge og ved at tage konsekvensen af dette valg.

Frihed er noget, som bestandig skal tilegnes påny. Forstås, opleves, noget, som pålægger os ansvar, og noget, som kun kan bevares, hvis det bestandig besvares.

For mig at se blev besættelsestiden forudsætningen for, at vi senere kunne træffe det store og betydningsfulde valg, at opgive vor neutralitet og passivitet og knytte vort forsvar for friheden til en række os venligt sindede demokratiske staters forsvar ved en bindende aftale om et nært samarbejde. Er det ikke i ly af denne aftale, af dette valg, vi i dag ejer friheden og selvstændigheden som folk? Jeg er overbevist om det.

Under gudstjenesten dannede faner fra DKB og Det danske Lottekorps faneborg. Efter toldforvalter Bågøs ord lyste pastor Leth velsignelsen fra alteret, og fanerne blev båret ud til „Prins Jørgens March“. Under gudstjenesten sang man bl. a. „Guds fred med vore døde“.

BEFRIELSEN OPLEVET VED GRÆNSEN

Landsmænd, der ellers ikke kendte hinanden, følte et fællesskab i glæden og spontant udtryk for den.

Ved 4. maj-højtideligheden på Hjultorvet i Viborg talte direktør Fr. Heick ved det store grankors, som var rejst til minde om dem, der satte livet til i Danmarks frihedskamp, skriver „Viborg Stifts Folkeblad“.

Heick boede i alle krigsårene tæt ved Danmarks sydgrænse som forstander for Statens Forsøgsstation i Store Jyndeved og havde dér på allernærmeste hold den spænding, der rent nationalt prægede krigsårene. Det gjorde et dybt indtryk på for-

samlingen at høre ham nævne en bestemt begivenhed fra den tid:

— Vi mindes på denne 4. maj-aften i ærbødighed dem, der gav deres liv, for at vi kunne leve; og når vi i vor erindring genkalder os mindet om disse mennesker, ser vi for os en kreds, der var meget forskellig, men som havde det til fælles, at de måtte sætte alt ind i kampen mod uret og overgreb.

Mine tanker går denne aften især til min nærmeste nabo og ven fra disse år. Det blev hans opgave at have arsenal for en af frihedskæmpernes lokale grupper. Et medlem af en gruppe brød under de vanvittige pinsler i torturmaskineriet på Staldgården i Kolding sammen, og gruppen blev revet op og mange sendt til koncentrationslejre. Min nabo var blandt dem, og det blev min lod at meddele hans hustru, at han var bukket under for lidelserne i Neuengammes helvede. Meddelelsen var kommet til mig på et lille stykke papir, hvorpå han var anført blot med sit lange koncentrationslejr-fangennummer.

Jeg besøgte hans hustru og stod og ledte efter ordene, men så kom hun mig i forkøbet: „Du behøver ingenting at sige“. Hun havde forlængst læst i mit ansigt årsagen til, at jeg var kommet, og hun knugede min hånd, så jeg kunne mærke det længe efter.

Som vi i de mørke krigens år lærte at læse af hinandens ansigter, når noget sørgeligt hændte, sådan læste vi også det glædelige i andres mine-spil. Det hører til den store 4. maj-oplevelse i 1945, at vildfremmede landsmænd følte et fællesskab i glæden og spontant gav udtryk for dette fællesskab på en måde, der kun forekommer i nationens store stunder.

Befrielseskampen er et historisk eksempel på, at det kan nytte for et lille folk at kæmpe for sin frihed. Vor tak bør derfor gå til dem, der gik foran i denne kamp, og vi mindes i ærbødighed dem, der satte livet til ved det:

Hvor undte vi dem fuldt og helt i denne aften at ha' delt med os vor glædestime, og i den svale morgenstund

*at høre efter majnatsblund
de tusind klokker kime.*

Martyrerne fra Bullenhuserdamm hædres

Gribende mindehøjtidelighed i
Hamborg

Onsdag den 30. januar 1963 kl. 11 har Hamborgs tyske myndigheder højtideligt vist martyrerne for et blodbad, som skete i skolen Bullenhuserdamm, en stor ære.

Det blev en meget bevægende højtidelighed, i sin jævnhed af stor moralsk kraft, der gjorde et stærkt indtryk på de tilstedeværende. Det drejede sig om at afsløre en mindetavle.

Højtideligheden, der særlig henvendte sig til børnene i Hamborgs skoler, fandt sted under protektorat af senator dr. Drexelius og landeschulrat i Hamborg, hr. Matthewes. Den franske generalkonsul, hr. Jeudy, der havde modtaget den franske delegation og indført den, var til stede ved højtideligheden ved siden af madame René Quenouille og hendes tre døtre, damerne René Quenouille, Yvette Pruzan og Janine Tardif, ledsaget af hr. Ernest Gaillard fra Cambrai, fransk doyen for de overlevende fra Neuengammelejren, personlig ven af de to martyrer. Som repræsentanter for det tyske lejr-samfund var desuden de tidligere fanger Albin Lüdke og frue, Herbert Schemmel og frue, Walter Christensen, Jupp Händler, Heinz Rasche, Fritz Bringmann, Rudi Mauermann, Robert Mause, Franz Glienke, fru Gertrud Rast og Rosel Gørtz (begge selv fanger i tysk koncentrationslejr) og generalsekretær for Det internationale Lejr-samfund, Hans Schwarz (Østerrig) kommet til stede. Ligeså alle Hamborgs Vervolgttenverbände: Die Arbeitsgemeinschaft verfolgtes Sozialdemokraten (AVS), die Jüdische Gemeinde, die Notgemeinschaft d. d. d. Nürnberger Rassengesetze Vervolgtten, die Vereinigten Arbeitgemeinschaften der Naziverfolgtten (VAN).

Mange unge medvirkede

Indvielsen af mindetavlen fandt sted under medvirken af mange børn, unge mennesker, disses lærere, virk-

- 50 år i byens og egnens tjeneste -

DANSK KAFFERISTERI

AKTIESELSKAB
KOLDING

NIELSEN & SKOU PETERSEN A/S

ISENKRAM EN GROS
KOLDING

**KOLDING
SALATFABRIK**

**JENS JUHLS
SAVVÆRK**

VESTERBROGADE 51 - KOLDING

**MOTOR COMPANY A/S
R. RASMUSSEN
KOLDING**

**SURBALLE
KOLDING**

**AKTIESELSKABET
KOLDING KORN**

**A/S MARIUS MOGENSEN
KOLDING**

V. FLENSTED
Tapet - Farver - Lakker - Linoleum
HADSUND

**BRDR.
LANGGAARD'S EFTF.
HADSUND**

**JOHAN & AXEL HORNBECH A/S
HADSUND**

AUTO-SERVICE UDSTYR

ENESTE SPECIALFABRIK for fremstilling af:

**AUTOLOFTERE
KOMPRESSORER
HYDRAULISKE PRESSER**

SIGURD STENHØJ 1/8

Barrit - Telf. 4

C. P. JENSEN

NR. NEBEL TRAKTORIMPORT

GRØNBORGS TØMMERHANDEL 1/8

KOLDING

OSCAR CHRISTENSEN 1/8

KOLDING

1/8 KAALUNDS FABRIKER

KOLDING

1/8 FRØKONTORET

KOLDING

1/8 J. PETERSENS

BESLAGFABRIK

TELF. 29 - NIBE

THYLANDS BANK

AKTIESELSKAB

Steen Hansen orienterede om regnskabet og om arbejdet på kontoret under Kornbecks sygdom. Fosmark aflagde beretning om bladets redaktion, og Kornbeck om arbejdet på kontoret.

Om Kegnæs blev det oplyst, at vort feriehjem havde været optaget i 1962 fra 4. april til 2. sept., med ialt 387 feriedage. I 1963 er der optaget fra 4. maj til 22. sept. Der er

således tradition for, at man melder sig til kontoret i god tid.

Der blev behandlet nogle ansøgninger om hjælp, ligesom der blev drøftet nogle planer for den fremtidige virksomhed. Så snart disse planer kan føres ud i livet, vil der fremkomme nærmere her i bladet.

Formanden sluttede mødet med at takke for godt samarbejde i det svundne halvår.

Professor Seip død

Den store norske sprogforsker og kulturpersonlighed, hvis navn der stod glans om under den tyske besættelse

79 år gammel er den store norske sprogforsker og kulturpersonlighed, professor Didrik Arup Seip død efter nogen tids sygdom.

Ved sit ægteskab med en dansk kvinde, Karoline Remmer, havde Seip særlig tilknytning til Danmark, men i sin egenskab af professor i nordisk sprogvidenskab gennem 40 år spændte hans virkefelt over hele Skandinavien.

Som menneske var professor Seip en yderst kraftfuld og inciterende personlighed af demokratisk støbning, og særlig glans stod der omkring hans navn siden den tyske besættelse af Norge. Som medlem af administrationsrådet i 1940 trådte han stærkt i forgrunden, fra 1941 sad han som fange på Grini i et år og sendtes derfra til koncentrationslejren Sachsenhausen. Her skaffede han sig i kraft af sit mod og sin markante personlighed tilladelse til at undervise norske fangne studenter og blev efter ni måneders fangenskab løsladt mod løfte om at forblive i Tyskland, så længe krigen varede. Gennem illegale forbindelser lykkedes det ham i denne periode at etablere et næsten komplet kartotek over norske og danske fanger i de tyske koncentrationslejre — et arbejde, der blev af største betydning, da Bernadotte-aktionen satte ind. Efter krigsafslutningen vendte Seip hjem til Norge og genoptog fuldt livskraftigt sit videnskabelige arbejde ved et særligt oprettet Seip-professorat.

En kulturpersonlighed af de helt store og vidtfavnende, en aktiv uforbitret humanist til det sidste.

EN BARSK HISTORIE OM TO SKOLEVENNER

Angav sin kammerat til Gestapo og rammes endelig 20 år efter.

Fra München kommer nok en sælsom historie:

Den 29. juni 1943 mødtes to gamle skolekammerater tilfældigvis i en knejpe og tog sig et par glas øl sammen for at mindes gamle dage. Franz Fischer var dengang 29, Hans Dellefant 30.

Efter at det ene glas øl havde taget det andet, betroede Dellefant sin gamle ven fra skoletiden, at krigen efter hans mening „allerede var så godt som tabt“.

De skiltes som de bedste venner af verden, fortæller Henrik Ringsted i Politiken for 5. maj, men Fischer, som havde glemt at fortælle sin skolekammerat, at han i mellemtiden var blevet overfører i „Hitler-ungdommen“, ilede sporenstregs til det lokale Gestapo. Samme aften blev Dellefant arresteret og to dage efter dømt til døden ved Münchens „folkedomstol“ for „svækkelse af kampånden og begunstiggelse af fjenden“.

Som eneste vidne mod ham optrådte Franz Fischer.

Dellefants skæbne formede sig derefter højst eventyrlig. Under et bombeangreb på München lykkedes det ham at undslippe fra dødszellen, hvorefter han gik under jorden.

Et halvt år senere blev han imidlertid opdaget og omgående anbragt i en anden dødscelle. På ny gav et luftangreb ham lejlighed til at flygte, men denne gang blev han alvorligt såret og 50 pct. invalid.

Han reddede sig gennem sammenbruddet og over i velfærdsstaten Vesttyskland, men dennes bureaukrati fandt, at han ikke havde siddet længe nok i fængsel — var han blevet siddende bare en lille smule længere ville han være blevet henrettet, og det havde jo været meget nemmere — så hans understøttelse forblev ringe.

Et nyt møde.

For en uge siden mødtes de to skolekammerater — i hvert fald til den enes forfærdelse — igen tilfældigt i München, og denne gang var det Dellefant, der gik til politiet og krævede den højst agtværdige studieråd Franz Fischer, der underviser i historie ved et af Münchens mest ansete gymnasier, draget til regnskab for sit nederdrægtige angiveri for 20 år siden og for sin nazistiske fortid.

Fischer blev omgående „syg“ og samtidig suspenderet fra sin lærerstilling. En disciplinærundersøgelse er indledt imod ham, og der er nu håb om, at den hårdt ramte Dellefant får en passende pension, mens hans „gode kammerat“ forhindres i at undervise unge tyskere i historie og må ombytte katederet med anklagebænken.

„TYSKERNE KAN IKKE GØRE FOR DERES MENTALITET“

Journalist Richard Plantz om skandinavisk og tysk mentalitet.

I den tyske aftenhøjskoles sal i Pestalozzi-skolen i Slesvig by holdt journalist Richard Plantz, Köln-Rath, tirsdag den 23. april et yderst interessant foredrag om Sverige, Samland og det skandinaviske folks mentalitet. Samtidig viste foredragsholderen en lysbilledserie, han selv har taget på en af sine rejser gennem det nordlige Sverige.

Richard Plantz overraskede tilhørerne med at byde de talrige fremmødte gæster velkommen på svensk, skriver Flensborg Avis.

*Spare- og Laanekssen
for Middelfart og Omegn*

A/S CHEMO LAK
MIDDELFART
TLF. 1213

MIDDELFART
BOGTRYKKERI
v/ SVEND MORTENSEN

TOUBRO & CO.
MIDDELFART

FRUENSGAARD
MARIAGER

F. T.
FAABORG

FAABORG
POTTEMAGERI

FAABORG
SPARE- OG LAANEKASSE

JENS JENSEN & SØN
FAABORG

HYGGE-BO
HELGE NIELSEN
MELLEMGÅDE 9 - FAABORG

SPAREKASSEN FOR NYBORG
BY OG OMEGN

KONGEBROGAARDEN

TLF. 360 - MIDDELFART

A. C. HANSEN JUN. ^{A/S}
MIDDELFART
TELF. 10 06 11

J. J. LARSEN ^{A/S}
FAABORG

SYDFYNS DISCONTOBANK
Aktieselskab
FAABORG

LAURITS NIELSEN
TORVET - FAABORG

TOMMERUP STOLEFABRIK
v/ A. SCHACK PETERSEN

GUG - KJELDSSENS EFTF.
N. BROGAARD
FYLDEPENNEMAGASINET
VESTERGADE 56 - ODENSE

REVISINOSFIRMAET
AXEL GRAM H.D.
ODENSE

ØLGOD UNGDOMSSKOLE

NYKØBING SJÆLLANDS TRÆLASHANDEL
v/ POUL CHRISTIANSEN
VESTERBRO 2 - TLF. 1001*

STOREBÆLTSOVERFARTENS RESTAURATIONER
OG

Restaurant »HALSSKOV-PERLEN«

Werner Schwartzlose

Telf. Korsør 619 - 1035 - Efter kl. 17: Korsør 1035

Tilhørerne fik gennem talerens levende fortællelemåde og de farvestrålende, teknisk set udmærkede lysbilleder et godt indtryk af dette nordiske folk, dets mentalitet og naturlige væremåde.

I det nordlige Skandinavien var det endnu naturen, der prægede mennesket og havde gjort det århundredet igennem. Plantz sagde: „Disse mennesker, der selv kalder sig samer, ligner i deres mentalitet alle skandinaviske folkeslag. Tiden eksisterer ikke her, og man lever efter ordsproget „Gud gav tiden, men Han sagde dog ikke noget om hastværk“.

At Richard Plantz' foredrag virkelig blev til en oplevelse for tilhørerne, fremgik af diskussionen om nordisk mentalitet i tilslutning til foredraget. Plantz sagde afsluttende: „Sverige

er som de øvrige skandinaviske lande et meget gæstfrit land.

Svenskerne holder dog ikke af tyskere i grupper. Vi tyskere har allerede før kejser- og før Hitler-tiden haft en mærkelig trang til selvhævdelse, til at snyde sporgovnskonduktøren for penge m. m. Tyskerne mangler den sunde omtanke, der er fremherskende i de skandinaviske lande.

Det nordiske folks mentalitet er forment af et årtusindgammelt demokrati, der er ærligt tilbunds. Først når tysk demokrati formår at smitte af på det tyske menneske, kan nordisk og tysk væremåde sammenlignes. Tysk mentalitet i dag kan ikke undskyldes, heller ikke med krigen. Men alligevel kan tyskerne ikke gøre for deres mentalitet. De er uden omtanke“.

S. Jensen, Vejstrup, lærer Ejgil Petersen, Hejls, mekaniker Jens Todsen, Kolding, og undertegnede.

Efter en 14 timer lang køretur fra Kolding til Berlin gennem den russiske zone nåede vi sammen med de deltagende tyske ungdomsledere til Berlin, — hvor alle var meget overraskede over at se det store antal ruiner fra slaget om Berlin i den 2. verdenskrig.

En storby op af ruinerne

Det er nok sådan, at mange mennesker regner med, at Berlin — Vestberlin — stort set er opbygget. Det er ikke rigtigt. Derimod er det sandt, at store dele af byen er genopbygget, men dog er der ruiner overalt.

En hel eftermiddag gik danskerne rundt i Berlin for at se minder fra sidste verdenskrig. Sammenstyrte rigmandspaladser, hvis jernsmedede havelåger var rustet sammen. 4-etagers hoteller, hvor alt var brændt ud. Dynger af murbrokker, der markere-

Skamling-ungdomslederne hos unge i Øst-Berlin

○ Udbytterige dage for danske ungdomsledere i Berlin ○

Anemonerne blomstrede i skovbunden langs med autostradaen gennem den russiske zone, og de første svagt lysegrønne grene viste sig i buskadsset langs med Strase der 17. juni frem mod Brandenburg Tor, da Skamling-ungdomsforeningernes hovedstyrelse var til ungdomskonference i Berlin, — inviteret af de tyske ungdomsforeninger i Slesvig-Holsten som et gengæld for Det tysk-danske stævne i Skamling-ungdomsforeningerne i februar i år.

Berlin-konferencens deltagere kom således til at opleve foråret i Berlin, men var det end nok så dejligt for en dansker, der har oplevet måneders bidende frost, så var forårs-indtrykket dog for intet at regne mod de oplevelser, danskerne fik ved „muren“ og ganske særlig under besøget i Øst-Berlin.

Det er første invitation, Skamling-ungdomsforeningerne har modtaget til besøg i Tyskland. Ungdomsforeningerne blev bedt om at sende en 9-mands delegation, og fra Skamling-egnen deltog Tove Vestergård, Vejstrup, Jonna Jensen, Fovslet, Gurli Skøtt, Ødis, landmand Thorhauge Andersen, Højgård, Fovslet, landmand Hans Flensburg, Hejls, lærer Holger

Fra Skamling-ungdomsforeningernes rejse til Berlin ses her Tove Vestergård, Vejstrup (til venstre) og Gurli Skøtt, Ødis, ved mindesmærket for den ubekendte flygtning ved floden Spree, hvor så mange flygtninge har forsøgt at svømme over.

J. JACOBSEN
ÆSKEFABRIK
MEJLGADE 35 - AARHUS

W. BUCH ANDERSEN
MURER- & ENTREPRENØRFIRMA
SØNDER ALLE 3 - AARHUS C.

BRDR. KOFOED
STENHUGGERI
MARMORVAREFABRIK
AARHUS

AKTIESELSKABET
CHR. M. ELGAARD
SKANDERBORG

LADEGAARD & CO. A/S
ODDER

N. S. NIELSEN & SØN
v/ SØREN N. NIELSEN
TØMRERMESTER - ODDER

SVEND BONNESEN
MANUFAKTUR
ODDER

CHRISTIANS LUND
TEGL- & KALKVÆRK
SAMT BEONVAREFABRIK
ODDER

AULUM
SPAREKASSE

AULUM HANDELS-
OG LANDBRUGSBANK
AKTIESELSKAB

SHELL SERVICE
L. SCHJØTT
VIMMELSKAFTET
GIVE

CHR. HEEGAARD
SNEDKERMESTER
TELF. 125 - HAMMEL

AKTIESELSKABET
HADSTEN MØLLE

SINDING & KNUDSEN
MURER- & ENTREPRENØRFIRMA
SØJLEHUSET, GULDSMEDEGADE 3
AARHUS C.

DANSK ANDELS KULFORRETNING
A. M. b. A.
AARHUS

KAMPMANN, MØLLER & HERSKIND
AKTIESELSKAB
AARHUS

WEBER & SØRENSEN
REKLAMEBUREAU
AARHUS

AKTIESELSKABET
AARHUS PRIVATBANK
EBELTOFT AFDELING

EBELTOFT FREVIA SKOFABRIK

EBELTOFT ANDELS-SVINESLAGTERI

AKTIESELSKABET
BANKEN FOR AARS OG OMEGN

CHR. HJORTKJÆR & CO. A/S
AARS

SILKEBORG HUSHOLDNINGSSKOLE

HAMMEL MØLLE
K. AMMENTORP
TLF. 66 - HAMMEL

TAGE STILLING - RØNDE

I ruiner fra den 2. verdenskrig ses her Jens Todsén, Kolding (til venstre) og Holger S. Jensen, Vejstrup. Fra vinduet er der udsigt til „muren“.

de, at her stod engang en bygning.

Vi lærte, at ruinerne er ikke Berlin, men de er en del af Berlin. Med til forståelse af Vestberlin skal også de hundreder af store nybygninger. Villakvarterer, de høje boligkvarterer. De rige forretningsgader.

Der vokser en ny storby op af ruinerne.

En forladt landsby.

Vi ønskede ganske særligt at studere „muren“ i Berlin. Der blev da også forklaret — og ved selvsyn fik vi bekræftet — hvordan russerne har opbygget en uhyggelig spærrezone. Beton, pigtråd, hvidkalkede mure, miner, patruljebåde i floden, projektorer, stadig vagt af soldater med maskinpistoler.

Der blev også aflagt besøg i landsområderne, hvor muren skærer midt gennem landsbyer — danskerne så en landsby, hvis huse alle er forladt. Beboerne blev transporteret bort,

byen er uddød. Kirken lukket, klokken ringer ikke mere ud over egnen.

Et dybt indtryk gjorde det på os alle, da vi så et ungt ægtepar sammen med deres lille barn stå ved muren og vinke over til bedsteforældrene, der sås i et vindue på den anden side muren. — Kun få hundrede meter skilte familien, men dog er de samme meter at regne som en uendelig afstand.

„Vi er ikke frie —“

Drøftelser af ungdomsarbejde indgik i programmet, og vi fik også lejlighed til at mødes med ungdomsledere og med unge i Østberlin.

Overgangen fra Vestberlin til Østberlin gav os ikke vanskeligheder. Det østberlianske politi var omhyggelige i deres undersøgelser, men venlige og høflige. Alle danskerne blev undersøgt, som andre udlændinge også blev det.

Mødet mellem Skamling-ungdomslederne og de østtyske unge skete i en evangelisk ungdomskreds i Øst-

berlin, nær den kirke, hvis menighed kredsen var tilsluttet. Der blev ikke angivet nogen adresse, — det måtte ikke komme frem, hvor de danske ungdomsledere havde været af hensyn til eventuelle forfølgelser senere hen mod de østtyske unge!

De østtyske unge var glade for besøget. Der blev snakket meget, — de østtyske sagde: — Værst er det, at vi aldrig ved, hvornår vi bliver hentet. Vi er ikke frie, og det er som at leve under et stadigt tryk.

Fortsat samarbejde.

Under Berlin-konferencen blev ført forhandlinger om det videre samarbejde mellem Skamling-ungdomsforeningerne og de tyske ungdomsforeninger i Slesvig-Holsten.

Ved den officielle afslutning, der fandt sted i Berlin, blev fra såvel tysk som dansk side erklæret, at man var indstillet på en videreførelse af samarbejdet, hvor dette var naturligt og muligt.

Blandt de drøftede planer er en gentagelse af det tysk-danske stævne i februar, og ligeledes er diskuteret mulighederne for etablering af en tur til Rendsburg sidst i maj. Denne tur vil blive fælles for alle Skamling-ungdomsforeningerne.

Selv om såvel de tyske som de danske ungdomsforeninger er indstillet på samarbejde, så bør det understreges, at vi i Skamling-ungdomsforeningerne går langsomt og besindigt frem, — opmærksom over for, hvad der sker, hele tiden huskende, hvad der skete.

VIGGO VANDKÆR THOMSEN,
Ødis.

Kammeraternes Hjælpefond

er de raske kammeraters hilsen
til de syge.

Mærkatene fra Kammeraternes
Hjælpefond kan fås gennem kontoret,
St. Kannikestræde 10, K.
Giro 780.

SCHUMANN's
HERREMAGASIN
VIBORG

JENS JENSENS EFTF.
GRUNDLAGT 1813
VINHANDEL
VIBORG

AKTIESELSKABET
FÆLLESBAGERIET I VIBORG

FORD VIBORG
A. PHILIPSEN AKTS.
TLF. 3511 *

ELECTRIC
K. JENSEN & E. AGERKILDE
TLF. 735 - VIBORG - TLF. 736

VIBORG-HOBRO RUTEBILER
PAN BUS LINIER
VESTERBROGADE 16 - TLF. 1027

RAVNS TRIKOTAGEFABRIK
RINGVEJEN 30
VIBORG

HANS PEDERSEN
VIBORG
TLF. 897

SØREN J. BALLE
TØMRERMESTER
RANDERS

GRINDSTED-GRENE OG OMEGNS
SPARE- OG LAANEKASSE

MASKINFABRIKEN
»LINDHOLM«
NØRRESUNDBY

AKTIESELSKAB
BRYGGERIET „THOR“
RANDERS

G. FALBE-HANSEN ⁴/₈
RANDERS

VIBORG STIFTS FOLKEBLAD

J. N. KJÆRSGAARDS TØMMERHANDEL
AKTIESELSKAB
VIBORG

A/S BAGERMESTRENE'S RUGBRØDSFABRIK
RANDERS

I/S C. M. NIELSEN
TRÆLAST & BYGNINGSARTIKLER
HOU PR. ULSTED

AKTIESELSKABET
BANKEN FOR BRÆDSTRUP OG OMEGN

BRÆDSTRUP LANDBOBANK
FILIAL AF HORSSENS LANDBOBANK A/S

BRÆDSTRUP TRÆLASTHANDEL ⁴/₈
Bygningsartikler - Støbegods
TELEFON 34

AKTIESELSKABET
BANKEN FOR HOBRO OG OMEGN

NØRRESUNDBY SKOTØJSFABRIK
v/ NIELS JACOBSEN & SØN

DACHAU BLIVER NU BODSKLOSTER

En af de frygteligste kz-lejre, Dachau, der blev åbnet for 5.000 fanger den 22. marts 1933, skal nu ombygges fra et slags „rædslernes mindemuseum“ til et kloster. Den strenge Karmeliterordens nonner vil med bodsbønner døgnet rundt prøve at sone nazisternes ugerninger i Dachau.

Grundstenen til klosteret lægges den 28. april — nøjagtig 18 år efter amerikanernes befrielse af lejren — af Münchenbiskoppen Johannes Neuhäusler, der selv langvarigt var fange i Dachau. Da amerikanerne i 1945 befriede ham og 20.000 fanger, var fra 1933 langt over 200.000 mennesker gået gennem Dachaus helvede. Heraf var mere end 40.000 fanger fra 38 nationer, deriblandt 1034 gejstlige, henrettet, sultet, frosset eller pryglet til døde.

Stedfortrædere

Krematoriernes mange ovne brændte dag og nat, det varede 10 minutter at forvandle et lig til aske, som i en blikdåse sendtes til de tyske pårørende med efterkrav på 75 rigsmark.

Krematorierne er endnu i dag museer, henrettelsespladserne og massegravene er anlagt som mindeparker. Disse skal lige som vagttårnene bibeholdes.

Her skal nu opføres en ny katolsk kirke, hvorom klostrets nødtørftige celler grupperes. Et nordtysk karmeliterklosters priorinde, der sammen med sine ordenssøstre flytter til Dachau, siger:

— Hele verden betragter dette sted som forbundet med menneskehedens forfærdeligste ugerninger, og det er ret, at nonner, der har viet deres liv i kærlighed og lydighed til Kristus, netop her, stedfortrædende, skal yde bod gennem stadige bønner og messer.

Grundkapitalen til opførelse af kirke, bodskloster m. m. i kz-Dachau blev allerede samlet under den eucharistiske verdenskongress i 1960, resten skaffes af Den internationale Dachau-komité i Bruxelles, den bayriske stat og af tidligere fanger. I sit bønsskrift til den tyske befolkning siger biskop Neuhäusler: — Selv hvis du ved dig fri af et hvert medrån, medløb, enhver medhandling og medskyld, så er du dog som medlem af det tyske folk og som medlem af den kristne kirke kaldet til at bøde for de synder, som blev begået i Dachau og tallose andre steder af tyske statsborgere.

27/3

HEYDES FORSVARER ER BLEVET UDELUKKET

Ved overlandsretten i Frankfurt er der blevet afsagt kendelse om, at sagfører dr. Erich Schmidt-Leichner ikke kan fungere som forsvarer for prof. Werner Heyde alias fr. Sawade. Hermed har generalstatsadvokat dr. Fritz Bauer, Frank-

I Den gamle By tog museumsdirektør Helge Søgaard mod deltagerne i Landsforeningen Gestapofangerens stævne i Aarhus. Fra besøget ses her fra venstre tre af de norske gæster, fru Solveig Iversen, Johann Egeberg og fru Kari Egeberg fra Oslo. Johann Egeberg er formand for de nyligt sammensluttede norske fangeforeninger, Griniklubben og Foreningen af politiske Fanger 1940—45.

Norsk-dansk fangestævne

„Gestapofangerne“ holdt i weekenden 18.—19. maj landsstævne i Aarhus med god tilslutning. Over 30 medlemmer af de nylig sammensluttede norske foreninger Griniklubben og Foreningen af politiske fanger 1940—45 i Norge med landsformanden *Johan Egeberg* og fru *Kari* i spidsen deltog i stævnet.

Gestapofangerens Aarhus-formand, *Chr. Bach*, åbnede stævnet på Aarhus Rådhus, hvor deltagerne blev budt velkommen til byen af byrådsmedlem, pastor *Rich. Sørensen*. Før man besøgte rådhuset, var byen vært ved en forfriskning. I Den gamle By viste direktøren *Helge Søgaard* rundt efter et orienterende foredrag, der særlig henvendte sig til de norske gæster. Lørdag aften havde foreningen arrangeret en kammeratskabsaften i Bildbjergparkens Selskabslokaler.

Ved festmiddagen om søndagen læste den norske skuespiller *Einer Sis-*

sener, som for tiden gæstespiller på Aarhus Teater, digte af Herman Wildevney og Nordahl Grieg. De norske gæster overrakte Aarhus-afdelingen et norske bordflag, hvorpå Aarhus-folkene kvitterede med at forære nordmændene en bronzekanon. Efter kransenedlægning på Vestre Kirkegård og ved monumentet for muselmanden blev stævnedeltagerne modtaget på 4. Maj Kollegiet af formanden for kollegiebestyrelsen, landsretssagfører *Arthur Ilfelt*, der overrakte hver enkelt en erindring om besøget.

Det vellykkede stævne sluttede meget festligt på Aarhus Teater, hvor tre af de norske damer i nationaldragter, efter at man havde set „Larser og Pjalter“, på scenen overrakte de medvirkende blomster. Johann Egeberg takkede teatret og Aarhus for gæstfriheden og inviterede til stævne i Oslo 16., 17. og 18. maj næste år.

O. RIKHOF.

furt, vundet en sejr, idet han allerede for måneder tilbage havde krævet dr. Schmidt-Leichner udelukket som prof. Heydes forsvarer.

Dr. Bauers argument var, at dr. Schmidt-Leichner under forundersøgelsen optrådte som vidne imod prof. Heyde. I første omgang gav landsretten i Limburg imidlertid dr. Schmidt-Leichner medhold i hans påstand om, at det ikke udelukkede, at han kunne optræde som forsvarer, men overlandsretten i Frankfurt har nu definitivt givet dr. Bauer ret. Kendelsen kan ikke indankes.

30/3

FELLENZ ATTER ARRESTERET!

Den tidligere SS-„Sturmbannführer“ Martin Fellenz, nu købmand i Slesvig, er atter blevet arresteret. Landsretten i Flensborg afsagde som bekendt den 6. marts kendelse om, at Fellenz, der var blevet arresteret den 12. februar, skulle sættes på fri fod. Overstatsadvokaten i Flensborg indankede denne kendelse til overlandsretten i Flensborg, og her blev den omstødt. Meddelelsen herom kommer fra landsregeringen i Kiel. Fellenz blev arresteret i går og sidder nu igen i resten i Flensborg.

Som det vil huskes, blev Fellenz sat på fri fod efter den 8 uger lange proces, der blev ført imod ham ved det flensborgske nævningeting. Løsladelsen skete den 11. januar. Kort efter opstod der imidlertid mistanke om, at han ud over de forhold, der var blevet behandlet ved nævningetinget, havde medvirket ved „omflytningen“ af jøder fra Krakov.

Det særlige ved disse „omflytninger“ var, fremgik det klart af retsforhandlingen, at jøderne ikke blev ført fra de ghettoer, de levede i, til arbejde i de besatte områder eller i Tyskland, således som det fortaltes, men derimod til de berygtede tilintetgørelseslejre, hvor de blev skudt eller myrdet med gas.

31/3

SEKS DØMT FOR KZ-MYRDERIER

Den langvarige proces mod tolv tidligere funktionærer i Kulmhof-koncentrationslejren, hvor ca. 150.000 jøder både fra Tyskland og de besatte lande blev ombragt under krigen, er i dag blevet afsluttet.

Forbundsretten i Karlsruhe idømte seks af de anklagede fængselsstraffe fra 3½ til 15 år for mord eller medvirken til mord, medens de seks andre anklagede blev frifundet.

Anklagemyndighedens repræsentant gjorde gældende, at ingen af de 12 anklagede kunne undskylde sig med, at de havde været tvunget til at dræbe. Ingen af dem havde nogen sinde fremsat andragende om at blive afløst fra kommandoet i denne tilintetgørelseslejr, og der kunne ikke være tale om, at sagen var forældet.

Træskulptur fra Neuengamme eftersøges

Fotografiet gengiver en afstøbning af en lille træskulptur, som er blevet til i Neuengammelejren. Kunstneren vil være kendt af alle, der var med i transporten af 10.—11. september 44. Det er Jack Engelbrecht Christensen, der har snittet den.

Afstøbningen, der tilhører Helge Petersen fra samme transport, er foretaget herhjemme og findes måske i flere eksemplarer. Den vil blive overgivet Museet for Danmarks Frihedskamp, dersom det skulle vise sig ugørligt at bringe originalen tilveje. Lad hermed „Farve-Poul“, Flander, „Gemyse“, Huus-Petersen, Lænkholm eller Martin Kørelærer og andre hæftlinge fra den periode — men naturligvis først og fremmest kunstneren selv — ifald dette billede skulle nå ham — være mindende om at søge den oprindelige træskulptur fremskaffet.

Tændstikkerne er med på billedet for at tilkendegive skulpturens størrelse. Oplysninger, der kan lede på sporet, bedes sendt til redaktionen af PIGTRAAD eller Hemming Theisen.

FOTO: PER JOHANNESSEN.